

An Evaluation of the Emotions and Thoughts of First-Grade Primary School Students Who Could Not Attend School After the Earthquake During Their Readaptation Process*

Emine Kaya^a  Ali Ünişen^b 

^a Assistant Professor, Adıyaman University, Adıyaman, Türkiye, eminekaya@adiyaman.edu.tr

^b Professor, Adıyaman University, Adıyaman, Türkiye, aunisen@adiyaman.edu.tr

ABSTRACT

Earthquakes profoundly impact human life by causing both individual and societal trauma. Particularly, children's most basic feelings of safety and security can be shaken by earthquakes. This study aims to examine the readaptation process to school of first-grade primary school students who experienced the February 6, 2023, Kahramanmaraş earthquake and whose education was disrupted due to school closures. The study group consists of 13 students attending a primary school in the city center of Adıyaman during the 2023-2024 academic year. A qualitative method was used in the research, and the data were analyzed using descriptive analysis techniques. Through descriptive analysis, the physical and emotional difficulties experienced by the children were revealed. A semi-structured interview form prepared by the researchers was used as the data collection tool. The research findings indicate that students struggled to return to their previous routines after the earthquake, lived in tents near their damaged homes, and felt anxious about being helpless in the event of another earthquake since their families were not with them when face-to-face education resumed. This anxiety made it difficult for them to focus on lessons, and the ruins they saw on their way to school retraumatized them. Although their activities during the time they were away from school did not lead to the desired success, they believed they were able to readapt to school. Based on these results, recommendations were made such as increasing guidance services, implementing post-traumatic educational support programs, and expanding earthquake education programs.

Article Type
Research

Article Background

Received:

14.10.2024

Accepted:

21.02.2025

Keywords

Post-Traumatic Stress Disorder, Earthquake and Education, Educational Consequences Of Earthquakes on Children, Orientation Process in Primary School Students, Emotional Security at School.

To cite this article: Kaya, E., & Ünişen, A. (2025). An evaluation of the emotions and thoughts of first-grade primary school students who could not attend school after the earthquake during their readaptation process. *International Journal of Turkish Education Sciences*, 13 (1), 412-437. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1585126>

Corresponding Author: Emine Kaya, e-mail: eminekaya@adiyaman.edu.tr

* This study was presented as an abstract at the 7th INCES congress held between 28 May and 1 June 2024.

Introduction

Earthquakes are natural disasters that shake societies by causing destruction, economic crises, social unrest, and deep emotional wounds. In addition to their direct effects, earthquakes have long-term psychological impacts due to societal panic and chaos (Aytis, 2023; Sönmez, 2022).

The groups most at risk during earthquakes include those living in unsafe buildings, those in economically difficult situations, individuals with health problems or disabilities, those living in densely populated cities, and groups with low levels of education and awareness about earthquakes (Ezaki, 2017; Frankenberg et al., 2013; Şahin & Bilik, 2024).

The Effects of Earthquakes On Children

Children are among the groups most affected during and after earthquakes (Daşçı, 2024). Earthquakes can cause both physical and psychological damage to children (Karabulut & Bekler, 2019). The emotional, social, and academic development of children can be affected after an earthquake (Aykaç et al., 2024). Earthquakes can disrupt children's education and social lives (Basnet, 2020; Sarıyıldız et al., 2024). For example, school closures or transfers to different schools can disrupt children's learning processes, while the loss of friends or separation from loved ones can affect their emotional states. A study conducted after the 2015 Nepal earthquake found that domestic violence increased, and even human trafficking occurred (Basnet, 2020). Unfortunately, the societal and cultural effects of earthquakes can leave lasting marks on children's lives.

The Significance of The First Grade of Primary School

Primary education is a crucial turning point in an individual's life (Oktay, 1988). Primary education plays a critical role in the cognitive, social, and emotional development of individuals. This process helps children discover their potential and lays the foundation for their future success. In addition to basic education, primary education allows students to develop socially, gain self-confidence, learn discipline and responsibility, discover different talents, adapt to society, and prepare for future education (MEB, 2023). The first year of primary school holds particular importance (Yılmaz et al., 2021). In Turkey, since preschool education is not compulsory, the number of students who complete preschool education and start primary school is lower than expected. Children who attend preschool adapt more easily to school (Bozgün & Sağır, 2018), while for those who do not, their first encounter with school occurs in the first grade of primary school. In the first grade, students not only go through an intensive academic process but also learn to adapt to school culture (MEB, 2016). School adaptation in the first grade refers to the child's ability to quickly and healthily adjust to a new environment and routine. School adaptation can be categorized into physical, social, academic, emotional, and rule adaptation. The adaptation process can vary for each first-grade student (Correia & Marques Pinto, 2016; Lakhani et al., 2017).

A review of the literature reveals that studies on the effects of earthquakes on children are generally conducted immediately after major earthquakes, with fewer studies conducted after a certain period has passed. These studies often focus on the psychological effects of earthquakes on children. For example, Daşçı (2024) investigated how intervention programs prepared for children and youth affected by earthquakes impact their psychological and social adaptation. Gülyol (2024) highlighted the effects of post-traumatic stress on individuals after earthquakes. Sarıyıldız et al. (2024) addressed the physical effects of earthquakes on children, working with amputee children who sought

prosthetics after the earthquake. They concluded that amputee children should be evaluated by a multidisciplinary team. Şahin and Bilik (2024) explored the relationship between earthquakes and poverty, concluding that economic inadequacy makes it difficult for poor people to respond effectively to earthquakes. Peker and Şanlı (2022) examined the relationship between earthquakes and migration, emphasizing the need for Turkey, located in an earthquake-prone zone, to develop migration policies. In addition to such studies, there are numerous studies investigating the effects of earthquakes on education. Polat and Sarıçam (2024) conducted a study on the problems faced by teachers after the February 6 earthquake. Demirhan and Uludağ (2024) studied the motivation of primary school teachers working in earthquake-affected areas. Kotan (2024) analyzed textbooks to determine the extent to which disasters are covered, finding that disasters, particularly earthquakes, are primarily addressed in social studies and life sciences courses, but are often treated in a one-dimensional manner. Yıldırımhan et al. (2024) evaluated the effects of earthquakes on children based on teacher opinions. Their research found that children feared experiencing another earthquake, felt constantly anxious about earthquakes, became more dependent on their parents, experienced gaps in psychological intervention, and emphasized the need for various studies to reduce children's earthquake-related anxiety. Aykaç et al. (2024) examined the psychological and behavioral effects of earthquakes on preschool children from the perspective of teachers. They also noted that earthquakes negatively affect children emotionally and behaviorally and that teachers need training to address these issues, suggesting the development of alternative educational programs for children after earthquakes.

When examining global studies on the effects of earthquakes on children, it is evident that research is prevalent in countries located on earthquake fault lines. These studies generally focus on the effects of earthquakes on education and children's mental health. For example, Ezaki (2017), focusing on children in the Bhaktapur region of Nepal, found that even after schools reopened, there was a significant drop in student numbers, with attendance gradually increasing over time. Ezaki (2017) also noted that poor students struggled to attend even public schools after the earthquake. Tang et al. (2017), addressing mental health issues in children after earthquakes, emphasized that up to 60% of children may experience post-traumatic stress disorder (PTSD). The study identified fear, injury, or grief, and witnessing injury or death during earthquakes as the primary causes of PTSD in children. Groome and Soureti (2010), in their study following the 1999 Athens earthquake, found that younger children living closer to the epicenter had higher PTSD scores compared to those living further away. A review of domestic and international studies reveals a gap in research focusing on the process of first-grade primary school students being away from school due to earthquakes and their subsequent readaptation to school. This study aims to fill this gap.

In Turkey, during the 2022-2023 academic year, first-grade primary school students attended school for a few months before being forced to take a break due to the February 6, 2023, Kahramanmaraş earthquake. First-grade students who experienced the earthquake were negatively affected both academically and in terms of school adaptation, as they were in the process of adapting to school when the earthquake occurred. Students who could not attend school due to school closures, holidays, or other reasons had to go through the readaptation process when they returned to school months later. This study aims to examine the readaptation process to school of first-grade primary school students who experienced the February 6, 2023, Kahramanmaraş earthquake and were forced to take a break from school for various reasons. To this end, the following questions were addressed:

1. What are the opinions of first-grade primary school students regarding the mental and emotional

problems they faced after the earthquake?

2. What are the opinions of students regarding their experiences during the process of returning to school after the compulsory education break?

This study is significant as it examines the opinions of first-grade students who were forced to take a break from school due to an earthquake during their readaptation process. Given that Turkey is located in an earthquake-prone zone, investigating the effects of earthquakes on first-grade primary school students and presenting the results will provide valuable insights for educators, parents, the Ministry of National Education, curriculum developers, and researchers in various fields related to children (e.g., pedagogues, social workers, health experts). The results of this study will also help us understand how children are affected by traumatic events and enable the development of intervention programs accordingly. Additionally, the study is expected to assist policymakers, earthquake response teams, and educators in future potential earthquakes.

Method

This research was planned within the framework of qualitative research, using a case study design. Case studies involve a holistic and in-depth examination of any event, phenomenon, or situation. Frequently used in qualitative research, case studies focus on how and why questions to describe the existing situation (Yıldırım & Şimşek, 2018). Case studies present real-world events and phenomena to the reader rather than providing conceptual knowledge. The data obtained from these studies can serve as a comprehensive source of information that can be reinterpreted in the future (Cohen et al., 2021). In this study, the situation of students being unable to continue their education due to the earthquake and their subsequent readaptation to school was considered a case, and student opinions were examined within this framework.

Study Group

The study group consisted of 13 students (7 girls and 6 boys) attending the second grade of a primary school in the city center of Adıyaman during the 2023-2024 academic year. The reason for conducting the research with second-grade students is that they were in the first grade during the 2022-2023 academic year when the earthquake occurred. These students experienced the earthquake while in the first grade and were forced to take a break from school. The study was conducted while the students were in the second grade, and their experiences during the earthquake while in the first grade were conveyed from their perspective.

Table 1.

Characteristics of the Study Group

Gender	Number
Female	7
Male	6
Total	13

The study group was selected using purposive sampling. In purposive sampling, the goal is to obtain rich information from data sources selected that are in line with the research objectives (Büyüköztürk et al., 2008). Typical case sampling was used in the purposive sampling process. In typical case sampling, the researcher selects the most prominent examples of the topic they wish to study (Büyüköztürk et al., 2008). In typical case sampling, the research is planned by selecting the

most representative samples of the group (Cohen et al., 2021). For this study, a primary school located in one of the neighborhoods in Adiyaman that experienced the most destruction during the February 6 earthquake was specifically chosen. Many students in this neighborhood lost their homes and loved ones and were unable to relocate to a place where they could continue their education, even temporarily, forcing them to take a compulsory break from school while still in the first grade.

Data Collection Tool

The data for this study were collected using a semi-structured interview form developed by the researchers. The semi-structured interview form consisted of 10 questions. The questions were prepared in a simple and clear manner appropriate for the students' age. After the questions were prepared, they were reviewed by two first-grade teachers and three second-grade students. Based on their feedback, the questions were revised and sent to field experts. After review by the field experts, the interview form was finalized for application. The interview form included 10 questions designed to help students explain the mental and emotional difficulties they faced after the earthquake and their experiences upon returning to face-to-face education. For example, detailed questions such as "Did you feel safe in your school building when you returned after the earthquake?" were used to encourage students to share their thoughts about the process.

Data Collection Process

The data for this study were collected using the semi-structured interview form developed by the researchers between July 15, 2024, and October 30, 2024. Prior to the research, ethical approval was obtained from the Adiyaman University Social and Humanities Ethics Committee on June 27, 2024 (Decision No. 91). Additionally, necessary permissions were obtained from the Adiyaman Provincial Directorate of National Education before commencing the study. Written consent from the parents of the participants was obtained through a parental consent form, given that the participants were children. The interviews were conducted in an empty room at the school, and efforts were made to create a comfortable environment for the students to express themselves sincerely. The interviews typically lasted 20-25 minutes. Audio recordings were made with the consent of the students and their parents. Ethical sensitivity was maintained during the data collection process, and students who had lost a first-degree relative or had been trapped under rubble were excluded from the study. However, since the earthquake itself was sufficiently traumatic for the students, the interviews were conducted with the assistance of the school's guidance service. One of the researchers was a teacher working at the school where the study group was located and was well-known to the students, which helped the children express themselves more comfortably.

Data Analysis

The data obtained from the students were analyzed using descriptive analysis techniques. Through descriptive analysis, the emotional and physical difficulties experienced by the children were categorized. Although themes were predetermined, their content was enriched with interview data. Audio recordings were transcribed, and separate files were created for each student. The students were coded as S1, S2, S3, etc. During the descriptive analysis, the data were processed according to the predetermined themes, and the findings were described and interpreted. In some sections, direct quotes from the students were included.

Validity and Reliability of the Research

Ensuring validity and reliability is of vital importance in scientific research. In this study, several measures were taken to ensure validity and reliability. The questions were prepared in line with the research objectives after a literature review. Two students were asked to review the questions in advance and indicate any parts they did not understand. The questions were revised based on expert opinions before being administered. The questions were presented to the participants in the same order. The interviews were conducted with each student according to established standards. Before the interviews, participants were informed about the purpose, process, and confidentiality of the research. The data were analyzed objectively and systematically. The data were recorded during the interviews using audio recordings. The students to be interviewed were selected on a voluntary basis. The researcher avoided leading the students during the interviews and conducted the interviews without time constraints. The data were analyzed by two researchers. During the transcription process, consistency was maintained between the audio recordings and the written text. For internal consistency, the principle of inter-coder agreement proposed by Miles and Huberman (1994) was followed. According to this principle, inter-coder agreement should be above 80% for internal consistency. In this study, the agreement rate was calculated at 90%.

Findings

What are the opinions of first-grade primary school students regarding the mental and emotional problems they faced after the earthquake?

This section presents the findings related to the first sub-problem of the research, which focuses on the mental and emotional problems faced by first-grade primary school students after the earthquake. To understand the problems faced by the students after the earthquake, two questions were asked: why they could not attend school after the earthquake and what they experienced during the period they were unable to attend school. The responses to these questions were analyzed under two sub-themes: reasons for not being able to attend school after the earthquake and experiences during the period of not attending school.

When asked why they could not attend school after the earthquake, the students stated that their homes and schools were damaged, schools were closed due to the earthquake, they were unable to relocate to places where schools were open for various reasons, and they faced significant difficulties in maintaining their daily lives. S1 explained the reasons for not being able to attend school as follows:

S1: "Our school, home, and neighborhood were severely damaged in the earthquake. Many people died. That's why schools did not open. We couldn't stay in our homes either; we stayed in dormitories."

Under the sub-theme of experiences during the period of not attending school, the students were asked what they experienced during the time they were unable to attend school. The students expressed that they were sad about not being able to go to school, missed their friends and teachers, feared they might never see them again, missed their school, cried when they remembered what they had experienced, had to live in tents because their homes were damaged, lived with extended family, tried to read whenever they found books, were worried about falling behind in their studies, and eagerly awaited the reopening of schools. S13 described their experiences during the time they were unable to attend school as follows:

S13: "On the day of the earthquake, my uncle came and took us. We stayed with him for a few days. Then we set up a tent and lived in it. Since we didn't have much, my father would find food for us from outside. We played in the park next to the tent. There were 4-5 tents side by side. When I was away from school, I thought my teacher was trapped under the building. I thought my friends had died. I thought my teacher would never come back."

When the findings regarding the mental and emotional problems faced by first-grade primary school students after the earthquake are examined, it is evident that the children's experiences were quite severe. This severity can be attributed to their young age, difficulty in making sense of what they experienced, and the fact that their neighborhood was one of the city's oldest settlements with old buildings that collapsed during the earthquake, causing loss of life and property.

What are the opinions of students regarding their experiences during the process of returning to school after the compulsory education break?

This section presents the findings related to the second sub-problem of the research, which focuses on the students' experiences during the process of returning to school after the compulsory education break. Six questions were asked to address this sub-problem. These questions generally focused on the students' readaptation process after schools reopened. This theme was divided into sub-themes: feelings upon returning to school, positive and negative experiences after returning to school, physical/emotional safety at school, support from school staff, parental/teacher academic support, and the impact of the earthquake on academic achievement.

The first question asked to the students regarding the second sub-problem was how they felt when they returned to school. Under the sub-theme of feelings upon returning to school, the students expressed that they were very happy to return to school, felt much better seeing their friends and teachers, but they also felt anxious about what they would do if another earthquake occurred, went to school with fear, and were sad about not seeing some of their friends. S10 described their feelings upon returning to school as follows:

S10: "When schools reopened, I waited for the bus with excitement. The bus came. I went to school. I hugged my friends and my teacher. I was very happy, very joyful. I felt like I was going to faint there. My teacher kissed all of us. My teacher always did activities to help us forget about the earthquake, and I was very happy."

The students were asked about the positive and negative experiences they had after returning to school. The responses to this question were analyzed under the sub-theme of positive and negative experiences after returning to school. The students mentioned positive experiences such as spending time with their friends and teachers, being happy to see their school repaired, and being glad to have new classmates. Negative experiences included fear of being trapped under rubble if an earthquake occurred while at school, being frightened and reminded of the earthquake when they saw destroyed houses on their way to school, feeling sad upon hearing about friends who had died, and being scared by aftershocks while at school. S12 described their experiences as follows:

S12: "Our assistant principal died in the earthquake. He was our relative. Some students from other classes also died. I was sad for them. On the positive side, I was very happy to see my teacher and friends. I hugged them. I kissed my teacher. I was happy to see our school intact."

Another question asked to the students was whether they felt safe in the school buildings. Under the sub-theme of physical/emotional safety at school, the students responded from different perspectives. Some students felt safe because the school buildings had been repaired, and they

believed the school was sturdy. Others expressed that they were scared because they were separated from their families for the first time after the earthquake and felt unsafe without their families.

S3: "I felt safe because there are many columns in the classrooms. The school was repaired during the renovation. Engineers came and checked; our school was undamaged."

S7: "When I returned to school after the earthquake, I was a bit scared at first, but I got used to it later. Because there were constant aftershocks. I was afraid the school might collapse on us. Because the destroyed houses after the earthquake had really affected me. Normally, my family was always with me, but at school, I was scared because my family wasn't with me. That's why I didn't feel safe. I felt a bit better with the support from my teacher."

The students were asked whether the school staff (class teacher, guidance counselor, etc.) made efforts to help them feel better after the earthquake. Under the sub-theme of support from school staff, all the students stated that the school staff did their best to help them, made efforts to help them forget the trauma of the earthquake, and organized activities to make them happy, played games, showed movies, had relaxing conversations, and treated them very well. S12 described the support from the school staff as follows:

S12: "Our teacher took care of us. We also talked with the guidance counselor. They told us that the earthquake would now be a part of our lives. We have to live with the earthquake. They helped us forget about the earthquake by doing lots of activities at school. I really liked everyone at school. They helped us a lot."

The psychological counselors in the guidance service positively influenced the children with anxiety-relieving and entertaining activities related to the earthquake. The children, with the reassurance from their teachers, concluded that the school was a safe place and accepted that the earthquake was now a part of their lives.

The students were asked what their families and teachers did to support their education after they returned to school. Under the sub-theme of parental/teacher academic support, the students stated that their families bought school supplies, made them study a lot at home, and helped them with their homework while their teachers organized remedial education, tried to cover the topics they had missed, and made efforts to improve their reading speed and handwriting. Some students found these efforts sufficient, while others felt they were inadequate.

S7: "Our teacher made us work hard. I was happy because I knew I wouldn't fall behind in my studies thanks to my teacher. My family also bought school supplies for me to go to school after the earthquake. They made me study."

Under the sub-theme of the impact of the earthquake on education, the students were asked how the earthquake affected their education. The students stated that they fell behind in their studies, were unable to stay motivated in class due to fear of earthquakes, sometimes couldn't even find books to read, forgot what they had learned during the long period they were away from school, and despite studying more after schools reopened, they were unable to achieve the success they desired. They also mentioned that they forgot even the letters they had just learned when the earthquake occurred, and they were away from school and that the fear and anxiety caused by the earthquake made it difficult for them to focus on their studies. They added that while dealing with basic needs such as shelter and food after the earthquake, their education didn't even cross their minds. S6 described the impact of the earthquake on their education as follows:

S6: "It affected us badly. Our routine was disrupted. We couldn't go to our school. The roads were filled with rubble. The grocery store, market, and bakery were gone. We lived in tents under

difficult conditions. We couldn't study. The ground was filled with mud and water. Electricity and water were constantly cut off. We had no fuel or clothing left. We went through very difficult days. It felt like we were in another world. People were in shock. Everyone looked at each other helplessly. No one knew what to do. Everyone had their own pain. Some had lost their mothers, some their fathers, some their children. How could anyone study in such an environment?"

When the findings regarding the students' experiences during the process of returning to school after the earthquake are examined, it is evident that individual differences among the students, differences in class teachers, family factors, and classmates influenced their adaptation process. While some children stated that they overcame their experiences more easily, there were still children who, despite the long time that had passed since the earthquake, remained constantly anxious about earthquakes. Regarding learning losses, it can be said that differences in family, environmental, and teacher support caused students to be affected differently by the process.

Finally, the students were asked if they had anything else to add. Some students made additional comments.

S1: "I wish no child had died, and no earthquake had happened."

S7: "I wish no earthquake had happened. I wish my friends hadn't died. I wish these bad events hadn't occurred. If they had built the houses and schools stronger, they wouldn't have collapsed. So many people wouldn't have died, and there wouldn't have been so much damage. I hope they build houses and schools stronger from now on. I hope such a terrible event never happens again. Because I don't want to experience these things again."

S8: "I pray to God a lot. I hope He doesn't make us experience such an earthquake again. I hope our loved ones don't die. I want to live happily with my loved ones in a peaceful world."

S9: "Everyone should build strong houses and strong buildings."

Discussion, Conclusion, and Recommendations

This study, which examined the emotions and thoughts of first-grade primary school students who were forced to take a break from school due to the February 6 earthquake during their readaptation process, found that the students faced several challenges in readapting to school.

When the findings related to the first sub-problem of the research, which focuses on the students' experiences during the period from the earthquake until schools reopened, are evaluated, it is evident that the students' experiences were very severe. It is clear that first-grade students who lost their homes, loved ones, or friends were shaken by being away from school. In addition to the traumatic event they experienced at a young age, being forced to take a break from school took away their schools, where they could socialize, share their experiences, and somewhat distance themselves from the psychological environment they were in. In addition to the psychological aspect of school, the instructional aspect and the fact that the students were in the first grade forced them to take a break from school during the period when they needed to adapt to school, leading to problems. Sarıyıldız et al. (2024) stated in their research that earthquakes cause deterioration in children's quality of life, adaptation, education, and socioeconomic status. Basnet (2020) emphasized in their study that the physical impossibilities of students living in tents and situations such as theft caused by insecurity negatively affected their education. Şahin and Bilik (2024), in their research, examined the relationship between earthquakes and poverty and stated that children from families with poor socioeconomic status had difficulty even accessing basic life needs. A study conducted in Indonesia found a direct correlation between individuals' education and socioeconomic status and their ability

to cope with negative emotions after natural disasters (Frankenberg et al., 2013). The studies by Basnet (2020), Frankenberg et al. (2013), and Şahin and Bilik (2024) show similarities with the results of this study. In this study, the students also stated that they were unable to meet even their basic physical needs, let alone education, and that they struggled to meet their needs for nutrition and shelter. Demirhan and Uludağ (2024) stated that children living in container cities or tents, seeing the ruins around them, and witnessing everything that happened after the earthquake firsthand could experience trauma in them. Liu et al. (2011), in their study of primary school students in Sichuan province, which was struck by a devastating earthquake in 2008, emphasized that post-disaster trauma in children could reach epidemic proportions and continue to have effects for a long time. Shigemura et al. (2021) observed the psychological effects of what individuals experienced even eight years after the disaster. Wen et al. (2012) addressed the long-term effects of earthquakes in their study and conducted research three years after the earthquake. As a result of their study, they stated that the physical and mental health of those who survived the earthquake had deteriorated. When these studies are examined, it is clear that earthquakes will have short- or long-term consequences on children's mental health. When the studies included in this research are examined, it is seen that although they were conducted with people living in different parts of the world, their findings, results, and predictions for the future process show similarities. Because the earthquake phenomenon is universal and affects many situations such as education, health, shelter, and social order in different ways in the region where it occurs. Post-earthquake migration, survival instincts, and psychological problems negatively affect every aspect of life, especially in economically underdeveloped countries. It is very important to compensate for the traumas and learning losses experienced by young children in the early stages of their lives. In this study, the students stated that their families, class teachers, and guidance services helped them adapt to school and provided psychological assistance, but it was still insufficient. This situation reveals that what was done was insufficient and that additional interventions are needed. At this point, it is necessary to increase academic support for learning losses and psychological support for psychological problems.

When the findings related to the second sub-problem of the research, which focuses on the students' experiences after schools reopened following the earthquake, are evaluated, it is evident that the students faced challenges in readapting to school. After the earthquake, going to school without their families was frightening for the children, and some children even wanted their families to guard the schoolyard. Students who stated that they could not stay motivated in class due to the fear of aftershocks shared that the school staff and their families did their best for them, that they were sad about not being able to see friends who had died or moved to different cities, and that no matter what their families and teachers did, they fell behind in their education. Daşçı (2024) stated in their study that children and youth, who are vulnerable groups after disasters, being away from groups such as friends and school where they can receive social and psychological support would negatively affect their psychology. Polat and Sarıçam (2024), in their study where they expressed the opinions of teachers working in the earthquake zone about their students, stated that their students had motivation deficiencies and learning losses, had difficulty adapting to lessons, and that both their students and themselves needed psychological support. Demirhan and Uludağ (2024) also emphasized in their study that students had difficulty staying motivated in class after the earthquake. Yıldırımhan et al. (2024) stated in their research that students feared being alone with the anxiety that an earthquake would happen again. Panic et al. (2012), in their research on earthquakes in the city of Kraljevo, found that 61% of primary school students still thought that the earthquake would happen again and were anxious even months after the disaster. Aykaç et al. (2024)

stated in their study that students experienced fear, stress, need for security, shyness, and difficulty expressing themselves after the earthquake. They also stated that earthquakes negatively affected children's behavioral and emotional states. Bikar et al. (2021), in their study with primary school students after the Ranau earthquake, emphasized that even though there were no casualties in the earthquake, it had deep psychological effects on the students. Singh et al. (2019), in their study, stated that 90% of primary school children did not understand the formation process of earthquakes and did not have the knowledge to protect themselves when an earthquake occurred. They also stated that earthquakes seriously frightened children and caused psychological wear and tear. The studies by Bikar et al. (2021), Daşçı (2024), Polat and Sarıçam (2024), Demirhan and Uludağ (2024), Yıldırımhan et al. (2024), and Aykaç et al. (2024) show similarities with this study. At this point, the importance of earthquake education becomes even more evident. Peker and Şanlı (2022), who emphasized the importance of earthquake education, stated that the first point of preparation in the earthquake process should start with education. Panic et al. (2012), Peker and Şanlı (2022), and Torani et al. (2019) emphasized that students should be educated before, during, and after earthquakes. It is clear that students need sufficient theoretical and practical knowledge about the process before, during, and after earthquakes. Therefore, giving more importance to disaster education in education programs and preparing students physically and psychologically for what may happen after a disaster will help them manage and overcome the process more easily.

In this study, the impact of the earthquake on the education of first-grade primary school students was revealed through their own expressions. It is evident that the students faced challenges in readapting to school after the compulsory break and made efforts to compensate for their learning losses. The research was conducted with first-grade primary school students in Adıyaman, one of the cities most affected by the February 6, 2023, earthquake. The neighborhood where the children lived was one of the city's oldest neighborhoods, consisting of old buildings that turned into piles of rubble after the earthquake. Although the school was a sturdy two-story building and remained undamaged, the children were affected by seeing their deceased friends and school staff upon returning to school. Additionally, the research only included student opinions and did not include parent or teacher opinions. The research has limitations in these aspects.

Given that Turkey is located in an earthquake-prone zone and earthquakes are a part of our lives, more work needs to be done on the education of children, who are among the most vulnerable groups after earthquakes, and emergency intervention plans need to be made. Acting more professionally and addressing deficiencies in learning losses and psychological support studies will minimize the long-term effects of earthquakes. Based on the findings of this study, the following recommendations can be made.

Based on the research results, it is clear that guidance services for students studying in earthquake-affected areas need to be increased. Additionally, post-traumatic educational support programs should be implemented, and emergency intervention programs should be developed. The research can be conducted with different age groups to examine the effects of the earthquake process on other age groups. This research was conducted in Adıyaman, and the impact of the earthquake on education in other affected provinces can be examined with the opinions of students, teachers, and parents. More emphasis can be placed on earthquake and disaster education in the curriculum in Turkey, which is located in an earthquake-prone zone.

Ethics Committee Approval: Adiyaman University Social and Human Sciences Ethics Committee decision numbered 27.06.2024/91.

Author Contributions: E.K.: Original draft, data curation, data analysis, discussion, conclusion. A.Ü.: Draft review/editing, methodology, data analysis, supervision. All authors have read and approved the published final version of the article.

Conflict of Interest: The authors declared no potential conflicts of interest.

Deprem Sonrası Okula Devam Edemeyen İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Yeniden Uyum Sürecindeki Duygu ve Düşüncelerinin Değerlendirilmesi*

Emine Kaya^a  Ali Ünişen^b 

^a Dr. Öğr. Üyesi, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman, Türkiye, eminekaya@adiyaman.edu.tr

^b Profesör, Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman, Türkiye, aunisen@adiyaman.edu.tr

ÖZET

Depremler hem bireysel hem toplumsal travmalara neden olarak insan yaşamını derinden etkilemektedir. Özellikle çocukların emniyette ve güvende olma gibi en temel duyguları depremle sarsılabilmektedir. Bu araştırma 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş depremini yaşayan ve deprem sonrası okulları kapalı olduğu için eğitimleri aksayan ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula yeniden uyum sürecini onların gözüyle incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Adıyaman il merkezinde bir ilkokulda öğrenim gören 13 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış olup veriler betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz ile çocukların yaşadığı fiziksel ve duygusal zorluklar ortaya konulmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin deprem sonrası daha önceki rutinlerine dönmekte zorlandıkları, hasar gören evlerinin yakınına çadır kurarak yaşamlarını devam ettirmeye çalıştıkları, okulda tekrar yüz yüze eğitime başladıklarında aileleri yanlarında olmadığı için olası bir depremde çaresiz kalacakları endişesi taşıdıkları ve bu endişe nedeniyle derse odaklanamadıkları, okul yolunda gördükleri enkazların onlara tekrar deprem travması yaşattığı, okuldan uzak kaldıkları süre içerisinde uğraşlarının istedikleri başarıya kavuşmalarına yetmediğini ama tüm bunlara rağmen okula yeniden uyum sağlayabildiklerini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak rehberlik hizmetlerinin artırılması, travma sonrası eğitsel destek programlarının uygulanması, deprem eğitim programlarının yaygınlaştırılması gibi önerilere yer verilmiştir.

MAKALE BİLGİSİ

Makale Türü
Araştırma

Makale Geçmiş
Gönderim tarihi:
14.10.2024
Kabul tarihi:
21.02.2025

Anahtar Kelimeler
Travma Sonrası Stres
Bozukluğu, Deprem ve
Eğitim, Çocuklarda
Depremin Eğitsel
Sonuçları, İlkokul
Öğrencilerinde
Oryantasyon Süreci,
Okulda Duygusal
Güvenlik.

Atıf Bilgisi: Kaya, E., ve Ünişen A. (2025). Deprem sonrası okula devam edemeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin yeniden uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerinin değerlendirilmesi. *International journal of turkish education sciences*, 13 (1), 412-437. <https://doi.org/10.46778/goputeb.1585126>

Sorumlu yazar: Emine Kaya, e-posta: eminekaya@adiyaman.edu.tr

* Bu çalışma 28 Mayıs-1 Haziran 2024 tarihleri arasında düzenlenen 7. İNCES kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

Giriş

Depremler, yarattığı yıkımların yanı sıra ekonomik krizlere, toplumsal huzursuzluklara ve derin duygusal yaralara yol açarak toplumları sarsan doğa olaylarıdır. Depremler, doğrudan etkilerine ek olarak toplumsal panik ve kaos gibi dolaylı sonuçlarıyla birlikte uzun vadede psikolojik etkileri olan doğal bir felakettir (Aytıs, 2023; Sönmez, 2022).

Depremlerde en çok risk altında olan gruplar arasında; sağlam olmayan binalarda yaşayanlar, ekonomik açıdan zor durumda olanlar, sağlık sorunları veya engellilik durumu olanlar, kalabalık nüfuslu kentlerde yaşayanlar ve deprem konusunda eğitim ve bilinç düzeyi düşük olan gruplar bulunmaktadır (Ezaki, 2017; Frankenberg ve diğerleri, 2013; Şahin ve Bilik, 2024).

Depremin Çocuklar Üzerindeki Etkileri

Çocuklar, deprem sonrası ve sonrasında en çok zarar gören gruplardan biridir (Daşçı, 2024). Depremler, çocuklarda hem fiziksel hem de psikolojik hasarlara yol açabilmektedir (Karabulut ve Bekler, 2019). Çocukların deprem sonrası duygusal, sosyal ve akademik gelişimleri etkilenebilmektedir (Aykaç ve diğerleri, 2024). Depremler, çocukların eğitim ve sosyal yaşamlarında aksamalara yol açabilmektedir (Basnet, 2020; Sarıyıldız ve diğerleri, 2024). Örneğin, okulların kapanması veya farklı okula nakil gibi durumlar çocukların öğrenme süreçlerini; arkadaş kaybı veya sevdiği insanlardan ayrılma gibi durumlar da çocukların duygusal durumlarını etkileyebilmektedir. Hatta 2015 Nepal depremi sonrası depremin eğitim üzerine etkileri konusunda yapılan bir araştırma sonucunda deprem sonrası aile içi şiddetin arttığı ve insan ticaretine kadar giden olumsuz durumlar yaşandığı belirtilmiştir (Basnet, 2020). Maalesef depremlerin toplumsal ve kültürel etkileri çocukların yaşamlarında iz bırakabilmektedir.

İlkokul Birinci Sınıf Kademesinin Önemi

İlkokul eğitimi, bireyin hayatında önemli bir dönüm noktasıdır (Oktay, 1988). İlkokul eğitimi, bireyin bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi için kritik rol oynamaktadır. Bu süreç, çocukların potansiyellerini keşfetmelerine ve başarıları için temel oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. İlkokul eğitimi öğrencilerin temel eğitimlerinin yanı sıra sosyal gelişim, özgüven kazanma, disiplin ve sorumluluk, farklı yeteneklerin keşfi, toplumsal uyum, gelecek eğitim için hazırlık gibi birçok açıdan kendilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır (MEB, 2023). İlkokul kademesi içerisinde özellikle ilk yıl farklı bir öneme sahiptir (Yılmaz ve diğerleri, 2021). Türkiye’de okul öncesi eğitim zorunlu olmadığından dolayı okul öncesi eğitim alan öğrenci sayısı beklenen düzeyde değildir. Bu nedenle okul öncesi eğitimi tamamlayıp ilkokula başlayan öğrenci sayısı da beklenenin altındadır. Okul öncesi eğitim alan çocuklarda okula uyum daha kolay gerçekleşmekle birlikte (Bozgün ve Sağır, 2018), okul öncesi eğitim almayan çocuklar için okulla tanışma ilk olarak ilkokul birinci sınıfta gerçekleşmektedir. İlkokul birinci sınıfta öğrenciler sadece yoğun bir akademik süreçten geçmez aynı zamanda okul kültürüne uyum sağlamayı da öğrenirler (MEB, 2016). İlkokul birinci sınıfta okula uyum, çocuğun yeni bir ortama ve düzene hızlı ve sağlıklı bir şekilde alışabilmesidir. Okula uyum; fiziksel, sosyal, akademik, duygusal ve kurallara uyum olarak çeşitlendirilebilmektedir. Her ilkokul birinci sınıf öğrencisi için okula uyum süreci farklılık gösterebilmektedir (Correia ve Marques Pinto, 2016; Lakhani ve diğerleri, 2017).

Alan yazın incelendiğinde depremin çocuklar üzerinde etkilerine dair çalışmaların genellikle büyük depremlerin hemen akabinde yapıldığı, depremlerin üzerinden belli bir süre geçtikten sonra yeterli

sayıda çalışma yapılmadığı görülmektedir. Bu çalışmalar incelendiğinde genellikle depremin çocuk psikolojisi üzerine etkileri araştırıldığı görülmektedir. Örneğin; Daşçı (2024) depremin çocuklar ve gençler üzerindeki etkilerine yönelik hazırlanan müdahale programlarının onların psikolojik ve sosyal uyumlarını nasıl etkileyebileceğini araştırmıştır. Gülyol (2024) ise deprem sonrasında meydana gelebilecek travmatik stresin insanlar üzerindeki etkilerine dikkat çekmiştir. Sarıyıldız ve diğerleri (2024) ise depremin çocuklar üzerindeki fiziksel etkilerine değinerek deprem nedeniyle protez amaçlı başvuran ampute çocuklarla çalışmalarını yürütmüştür. Ayrıca çalışmaları sonucunda ampute çocukların multidisipliner bir ekiple değerlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Şahin ve Bilik (2024) ise deprem ve yoksulluk ilişkisini araştırmış ve ekonomik yetersizliğin yoksul insanların depreme etkili bir şekilde tepki vermesini zorlaştırdığı sonucuna ulaşmışlardır. Peker ve Şanlı (2022) deprem ve göç ilişkisini incelemiş ve deprem kuşağında yer alan Türkiye'nin göç politikalarının geliştirmesi üzerinde durmuşlardır. Bu tarz çalışmaların yanı sıra depremin eğitim üzerine etkilerini araştıran birçok çalışma bulunmaktadır. Polat ve Sarıçam (2024) çalışmalarında 6 Şubat depremi sonrası öğretmenlerin yaşadıkları sorunlara yönelik çalışmalarını yürütmüşlerdir. Demirhan ve Uludağ (2024) deprem bölgesinde çalışan ilkökul öğretmenlerinin motivasyonlarına yönelik çalışmışlardır. Kotan (2024) ise ders kitaplarını inceleyerek kitaplarda afetlere ne ölçüde yer verildiğini araştırmış ve araştırması sonucunda genel olarak sosyal bilgiler ve hayat bilgisi derslerinde afetlere yer verildiğini, afet konuları içerisinde ise özellikle depreme odaklanıldığını ve afetlerin tek boyutlu ele alındığı sonucuna ulaşmıştır. Yıldırımhan ve diğerleri (2024) depremin çocuklar üzerindeki etkilerini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Araştırmalarında; çocukların tekrar deprem yaşama korkusu hissettiklerini, sürekli deprem oluyormuş korkusuna kapıldıklarını, anne ve babalarına daha bağımlı olduklarını, öğrenciler için psikolojik müdahalede aksaklıklar yaşandığını, çocukların deprem kaygılarının azaltılması için çeşitli çalışmalar yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Aykaç ve diğerleri (2024) okul öncesi çocuklarda depremin psikolojik ve davranışsal etkilerini öğretmen gözüyle incelemişlerdir. Ayrıca çalışmalarında depremin çocukların duygusal ve davranışsal olarak olumsuz sonuçlara yol açtığını belirtmişlerdir. Bu nedenle öğretmenlerin bu durumların üstesinden gelebilmek için eğitime ihtiyaçları olduğunu ve deprem sonrası çocuklar için alternatif eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğine değinmişlerdir.

Dünya'da depremin çocuklar üzerine etkisini inceleyen çalışmalara baktığımızda özellikle deprem fayı üzerinde olan ülkelerde çalışmaların yaygın olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda genellikle depremin eğitim ve çocuk ruh sağlığı üzerine etkileri incelenmiştir. Örneğin; Nepal'in Bhaktapur bölgesindeki çocuklara odaklanan Ezaki (2017) deprem sonrası okullar açılmış olsa dahi öğrenci sayılarında ciddi bir düşüş yaşandığını, aradan belli bir süre geçtikten sonra devam oranının yavaş yavaş arttığını belirtmiştir. Ezaki (2017) yoksul öğrencilerin deprem sonrası devlet okullarına bile devam etmekte zorlandığını ifade etmiştir. Deprem sonrası çocuklarda ruhsal sorunlara değinen Tang ve diğerleri (2017) ise çocuklarda % 60'a kadar varan oranlarda travma sonrası stres bozukluğu yaşanabildiğini vurgulamıştır. Bu çalışmada çocuklarda travma sonrası stres bozukluğunun en önemli nedenleri arasında korku, yaralanma veya yas yaşamak, depremler sırasında yaralanmaya/ölüme tanık olmak olarak sıralanmıştır. Groome ve Soureti (2010) yaptıkları çalışmada 1999'daki Atina depreminden sonra depremin ana üssüne farklı uzaklıkta bölgelerde yaşayan küçük yaş grubu çocuklarda merkeze en yakın bölgede yaşayanların travma sonrası stres bozukluğu puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yurt içi ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde ilkökul birinci sınıflar üzerinde deprem nedeniyle okuldan uzak kalma süreci ve deprem sonrası okula tekrar uyum sağlama noktasını birlikte ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu alandaki boşluğu doldurulacağı düşünülmektedir.

Türkiye’de 2022-2023 eğitim öğretim yılında ilkökul birinci sınıfa başlayan öğrenciler birkaç ay okula devam etmişler fakat sonrasında meydana gelen 6 Şubat Kahramanmaraş depremi nedeniyle okula ara vermek zorunda kalmışlardır. 6 Şubat 2023 depremini yaşayan ilkökul birinci sınıf öğrencileri okula yeni yeni uyum sağlama sürecindeyken depremi yaşayarak hem akademik hem de okula uyum sağlama noktasında olumsuz etkilenmişlerdir. Deprem sürecinde okullarının yıkılması, tatil olması ya da farklı nedenlerle okula devam edemeyen ilkökul birinci sınıf öğrencileri aylar sonra okula tekrar döndüklerinde yeniden okula uyum sürecine girmişlerdir. Bu araştırma 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş depremini yaşayan ve deprem sonrası farklı nedenlerle okula ara vermek zorunda kalan ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin okula yeniden uyum sürecini onların gözüyle incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır?

1. Deprem sonrası ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları zihinsel ve duygusal sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğrencilerin zorunlu eğitim molası sonrası okula dönüş sürecinde yaşadıklarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu çalışma ilkökul birinci sınıfa yeni başlayan ve deprem nedeniyle okula ara vermek zorunda kalan öğrencilerin okula yeniden uyum sürecindeki görüşlerini incelemesi yönüyle önem taşımaktadır. Ülkemizin deprem kuşağında yer alması gerçeği nedeniyle kaçınılmaz olan depremlerin ilkökul birinci sınıf öğrencileri üzerinde etkilerini araştırmak ve sonuçlarını ortaya koymak eğitimcilere, velilere, Milli Eğitim Bakanlığı’na, program yapıcılara, çocuklarla ilgili farklı alanlarda çalışan araştırmacılara (pedagog, sosyal hizmet uzmanı, sağlık uzmanı vb.) ışık tutacağı ortadadır. Yine bu çalışma sonuçlarının çocukların yaşadığı travmatik olaylardan sonra nasıl etkilendiklerini anlamamıza yardımcı olacağı ve buna göre müdahale programları geliştirilmesine imkan sağlayacağı düşünülmektedir. Ek olarak araştırmanın gelecekteki olası depremlerde politika yapıcılara, deprem müdahale ekiplerine ve eğitimcilere yardımcı olacağı beklenmektedir.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma çerçevesinde planlanmış olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmaları; herhangi bir olay, olgu veya durumun bütüncül bir yaklaşımla derinlemesine incelenmesidir. Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan durum çalışmaları nasıl ve niçin sorularına odaklanarak var olan durumu betimlemeye çalışır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Durum çalışmalarında okuyucuya kavramsal bilgiler sunmak yerine gerçek dünyaya ait olay ve olgular ortaya konmaktadır. Bu çalışmalarda elde edilen veriler depolandığında ileriki zamanlarda tekrar yorumlanabilen kapsamlı bilgi kaynağı olabilirler (Cohen ve diğerleri, 2021). Bu çalışmada öğrencilerin deprem nedeniyle eğitimlerine devam edememesi ve sonrasında okula uyumları bir durum olarak kabul edilmiş ve bu durum çerçevesinde öğrenci görüşleri incelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Adıyaman il merkezinde yer alan bir ilkökulun ikinci sınıflarında öğrenim gören 7 kız, 6 erkek toplam 13 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın ilkökul ikinci sınıflarla yapılma nedeni öğrencilerin 2022-2023 eğitim-öğretim yılında ilkökul birinci sınıfta öğrenim görmekte olmalarından kaynaklanmaktadır. Öğrenciler ilkökul birinci sınıftayken depremi yaşamışlar ve okullarından ayrı kalmak zorunda kalmışlardır. Çalışma öğrenciler ilkökul ikinci sınıfta öğrenim gördükleri dönemde yapılmış ve birinci sınıfta deprem sürecinde yaşadıkları onların gözüyle aktarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 1

Çalışma grubunun özellikleri

Cinsiyet	Sayı
Kız	7
Erkek	6
Toplam	13

Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminde araştırmanın amacına uygun seçilen veri kaynaklarından zengin bilgi elde etmek hedeflenmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). Amaçlı örnekleme yapılırken tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örneklemeinde araştırmacı çalışmak istediği konunun en belirgin örneklerini seçmeye çalışır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008). Tipik durum örneklemeinde gruba temsil gücü en yüksek örnekler seçilerek araştırma planlanmaktadır (Cohen ve diğerleri, 2021). Araştırmada 6 Şubat depreminde Adıyaman'da en çok yıkımın yaşandığı mahallelerden birinde bulunan bir ilkokul özel olarak tercih edilmiştir. Bu mahalledeki öğrencilerden birçoğu evini, yakınlarını kaybetmekle birlikte eğitimlerini devam ettirebilecekleri bir yere kısa süreli de olsa göç edememiş, daha ilkokul birinci sınıftayken okula zorunlu bir ara vermek zorunda kalmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu 10 sorudan oluşmaktadır. Sorular öğrencilerin yaşına uygun olarak sade ve açık şekilde hazırlanmıştır. Sorular hazırlandıktan sonra ilkokul birinci sınıfta görev yapan iki öğretmene ve ilkokul ikinci sınıfta eğitim gören 3 öğrenciye incelenmiştir. Onlardan gelen dönütler sonrasında sorular tekrar düzenlenmiş ve alan uzmanlarına yollanmıştır. Alan uzmanlarının incelemeleri sonucunda görüşme formu uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu; öğrencilerin deprem sonrası karşılaştıkları zihinsel ve duygusal zorluklar ve okula tekrar döndüklerinde yüz yüze eğitime başladıktan sonra yaşadıkları süreci açıklamalarına yardımcı olan 10 soru içermektedir. Örneğin; deprem sonrasında okulunuza geri döndüğünüzde okul binanızda kendinizi güvende hissedebildiniz mi? gibi detaylı sorularla öğrencilerin sürece yönelik düşüncelerini açıklamaları sağlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 15.07.2024- 30.10.2024 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma öncesinde Adıyaman Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 27.06.2024 tarihli 91 no'lu kararla etik kurul izni alınmıştır. Ayrıca Adıyaman Milli Eğitim Müdürlüğü'nden de gerekli izinler alınarak çalışmaya başlanılmıştır. Katılımcıların çocuk olması sebebiyle ebeveynlerinin yazılı onayı veli onam formu aracılığıyla alınmıştır. Görüşmeler okulda boş bir odada yapılmış, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri ve sorulara samimi olarak cevap vermeleri için gerekli şartlar oluşturulmaya çalışılmıştır. Görüşmeler genellikle 20-25 dakika sürmüştür. Öğrenci ve velisinin izni dahilinde ses kaydı alınmıştır. Veri toplama sürecinde etik olarak duyarlı davranılmış, birinci dereceden yakınını kaybeden ya da kendisi enkaz altında kalmış olan öğrenciler çalışmaya dahil edilmemiştir. Yine de depremin kendisi öğrenciler için yeterince travmatik olduğundan rehberlik servisi eşliğinde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılarından birinin çalışma grubunun olduğu okulda çalışan ve öğrenciler tarafından yakından tanınan bir öğretmen oluşu da çocukların kendilerini daha rahat ifade etmesini sağlamıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz ile çocukların yaşadığı duygusal ve fiziksel zorluklar sınıflandırılmıştır. Temalar her ne kadar önceden oluşturulsa da tema içerikleri görüşme verileriyle zenginleştirilmiştir. Ses kayıtları yazıya dökülmüş, her öğrenci için ayrı ayrı dosyalanmıştır. Öğrenciler Ö1, Ö2, Ö3... şeklinde kodlanmıştır. Betimsel analiz yapılırken veriler belirlenen temalara göre işlenmiş, bulgular betimlenmiş ve yorumlanmıştır. Bazı bölümlerde doğrudan öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Bilimsel araştırmalarda geçerlik ve güvenirliliği sağlamak hayati öneme sahiptir. Bu araştırmada geçerlik ve güvenirliliği sağlanması adına birtakım hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Sorular literatür taraması yapılarak araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmıştır. Uygulama yapılacak öğrencilerden 2'sinden soruları önceden incelemesi istenmiş, anlamadıkları yerleri belirtmeleri talep edilmiştir. Sorular uygulama yapılmadan önce uzman görüşleri doğrultusunda revize edilmiştir. Katılımcılara sorular aynı sırayla yönetilmiştir. Görüşme her öğrencide belirlenen standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesi katılımcılara araştırmanın amacı, süreci ve gizlilik konularında bilgi verilmiştir. Veriler nesnel ve sistematik şekilde analiz edilmiştir. Veriler görüşme esnasında ses kaydı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşme yapılacak öğrenciler gönüllülük esasına uygun seçilmiştir. Araştırmacı görüşme esnasında yönlendirmelerden kaçınmış, süre sınırlaması koymadan görüşmeyi sürdürmüştür. Veriler 2 araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. Transkripsiyon işlemi yapılırken ses kayıtları ile yazılı metin arasında birlik sağlanmıştır. İç tutarlılık hesaplanmasında Miles ve Huberman (1994) tarafından ortaya konulan kodlayıcılar arasındaki görüş birliği ilkesine uyulmuştur. Bu hesaplama göre içsel tutarlılık hesaplanmasında kodlayıcılar arası görüş birliğinin % 80 üstü olması ölçüt alınmıştır. Bu araştırmada görüş birliği % 90 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular

Deprem sonrası ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları zihinsel ve duygusal sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemi olan deprem sonrası ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları zihinsel ve duygusal sorunlara ilişkin görüşlerine dair bulgulara yer verilmiştir. Öğrencilerin deprem sonrası karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla öğrencilere 2 soru sorulmuştur. Bu sorular öğrencilerin deprem sonrası okula neden devam edemedikleri ve deprem sonrasında okula devam edemedikleri sürede neler yaşadıklarıdır. Bu soruya verilen cevaplar deprem sonrası okula devam edememe nedenleri ve okula devam edilmeyen süreçte yaşananlar olarak 2 alt temada incelenmiştir.

Öğrencilere deprem sonrası okula neden devam edemedikleri sorulduğunda evlerinin ve okullarının hasar aldığını, deprem nedeniyle okulların tatil olduğunu, okulların açık olduğu başka yerlere farklı sebeplerle göç edemediklerini, hayatlarını devam ettirmekte ciddi anlamda zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Ö1 okula devam edememe nedenlerini aşağıdaki cümlelerle aktarmıştır.

Ö1: "Okulumuz, evimiz, mahallemiz depremde çok hasar gördü. Ölen insanlar çok oldu. Okullar bu yüzden açılmadı. Bizde zaten evimizde kalamadık, yurtlarda kaldık."

Öğrencilere okula devam edilmeyen süreçte yaşananlar alt teması altında deprem sonrası okula devam edemedikleri sürede neler yaşadıkları sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler bu soruya okula gidemedikleri için üzüldüklerini, arkadaşlarını ve öğretmenlerini merak ettiklerini, onları bir daha hiç göremeyeceklerini düşündüklerini, okullarını özlediklerini, yaşadıkları akıllarına geldikçe ağladıklarını, evleri hasar aldığı için çadırda yaşamak zorunda kaldıklarını, geniş aile hep bir arada yaşamak zorunda kaldıklarını, ara ara kitap buldukça okuma yapmaya çalıştıklarını, derslerden geri kalırım endişesinin onları üzdüğünü, heyecanla okulun açılmasını beklediklerini belirtmişlerdir. Ö13 okula devam edemediği sürede yaşadıklarını aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

Ö13: “Deprem olduğu gün amcam gelip bizi aldı. Amcamda birkaç gün kaldık. Sonra çadır kurduk. Çadırda yaşadık. Durumumuz olmadığı için babam dışarıdan yemek buluyordu bize. Çadırın yanındaki parkta oynadık. 4-5 çadır yan yanaydık. Okuldan uzak kalınca öğretmenimin binanın altında kaldığını düşündüm. Arkadaşlarımın öldüğünü düşündüm. Öğretmenimin bir daha gelmeyeceğini düşündüm.”

Deprem sonrası ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin karşılaştıkları zihinsel ve duygusal sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde çocukların yaşadıklarının yeterince ağır olduğu, bunun sebebinin de yaşlarının henüz küçük oluşu, yaşadıklarını anlamlandırmadaki zorluk, yaşadıkları mahallenin ilin köklü yerleşim yerlerinden biri olması dolayısıyla eski binalardan oluşması ve bunların depremde yıkılarak can/mal kaybına neden olması olarak sıralamak mümkündür.

Öğrencilerin okulda tekrar yüz yüze eğitime başladıktan sonraki sürece ilişkin görüşleri nelerdir?

Bu bölümde araştırmanın ikinci alt problemi olan öğrencilerin zorunlu eğitim molası sonrası okula dönüş sürecinde yaşadıklarına ilişkin görüşlerine ait bulgular yer almaktadır. Bu alt probleme ilişkin öğrencilere 6 soru yöneltilmiştir. Bu sorular genel olarak okulların açılması sonrası öğrencilerin okula tekrar uyum sürecine odaklanılarak hazırlanmıştır. Bu tema okula döndüğünde hissedilen duygular, okula dönüş sonrası yaşanan olumlu-olumsuz durumlar, okulda fiziksel/duygusal güvenlik, okul personelinin desteği, ebeveyn/öğretmen akademik desteği, depremin akademik başarı üzerine etkisi alt temalarına ayrılarak incelenmiştir.

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik öğrencilere sorulan ilk soru öğrencilerin okullarına döndüklerinde kendilerini nasıl hissettikleridir. Okula döndüğünde hissedilen duygular alt teması altında incelenen bu soruya öğrenciler okula döndüklerine çok sevindiklerini, arkadaşlarını ve öğretmenlerini görmenin onlara çok iyi geldiğini, bir yandan tekrar deprem olursa ne yaparım endişesi taşıdıklarını, okula korkarak gittiklerini, göremedikleri arkadaşları için üzüldüklerini belirtmiştir. Öğrencilerden Ö10 okula döndüğünde hissettiklerini aşağıdaki cümlelerle aktarmıştır.

Ö10: “Okullar açıldığında sevinçle koşarak servisi bekledim. Servis geldi. Okula gittim. Arkadaşlarıma, öğretmenime sarıldım. Çok sevindim, çok mutlu oldum. Sanki orada bayılacaktım. Öğretmenimde hepimizi öptü. Öğretmenimiz bize depremi hatırlatmamak için hep etkinlik yaptırdı, çok sevindim.”

Öğrencilere okullarına döndüklerinde yaşadıkları olumlu ve olumsuz durumların neler olduğu sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen cevaplar okula dönüş sonrası yaşanan olumlu-olumsuz durumlar alt teması altında incelenmiştir. Öğrenciler olumlu durumlar olarak; arkadaşları ve öğretmenleriyle vakit geçirmenin onlara çok iyi geldiğini, okullarının tamir edildiğini görmenin onları mutlu ettiğini, sınıfa yeni gelen arkadaşları için mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Olumsuz durumlar olarak ise; okuldayken deprem olursa enkaz altında kalırım korkusu yaşadıklarını, okul yolundaki yıkılmış evleri görünce depremi tekrar tekrar hatırlayıp korktuklarını, ölen arkadaşlarını

duydukça üzüldüklerini, okuldayken yaşadıkları artçı depremlerin onları ürküttüğünü ifade etmişlerdir. Ö12 yaşadıklarını şu cümlelerle aktarmıştır.

Ö12: “Okulumuzda müdür yardımcısının depremde öldü. O bizim akrabamızdı. Diğer sınıflardan ölenler vardı. Onlara üzüldüm. Olumlu olarak öğretmenimi ve arkadaşlarımı görünce çok mutlu oldum. Sarıldım onlara. Öğretmenimi öptüm. Okulumu sağlam gördüğüm için mutlu oldum.”

Öğrencilere sorulan bir diğer soru da okul binalarında kendilerini güvende hissedip hissetmedikleridir. Okulda fiziksel/duygusal güvenlik alt teması altında incelenen bu soruya öğrenciler farklı açılardan bakarak cevap vermiştir. Öğrencilerin bir bölümü okul binaları tamir edildiği için okulun sağlam olduğunu düşünüp kendini güvende hissettikleri yönünde görüş bildirmiştir. Bazı öğrenciler ise depremden sonra aileleriyle ilk kez okula gelme sebebiyle ayrı kaldıklarını ve aileleri yanlarında olmadığı için korktuklarını ifade etmişlerdir.

Ö3: “Güvende hissettim çünkü sınıflarda çok kolon var. Tadilatla yapılmış okulda. Mühendisler gelip bakmışlar, okulumuz hasarsızmış.”

Ö7: “Depremden sonra okuluma geri döndüğümde ilk önce biraz korkmuştum ama sonradan alıştım. Çünkü sürekli artçı depremler oluyordu. Okulumuzun üzerimize yıkılmasından korkuyordum. Çünkü depremden sonra oluşan yıkık evler beni çok etkilemişti. Normalde ailem hep yanımdaydı ama okulda ailemin benim yanımda olmaması beni korkutuyordu. Bu yüzden kendimi güvende hissedemiyordum. Öğretmenimin verdiği destekle biraz rahatladım.”

Öğrencilere okullarına geri döndükten sonra okul çalışanları (sınıf öğretmeni, rehber öğretmen vb.) deprem sonrası kendinizi daha iyi hissetmeniz için çaba gösterip göstermedikleri sorusu yöneltilmiştir. Okul personelinin desteği alt temasında incelenen bu soruya öğrencilerin tamamı okul çalışanlarının onlar için ellerinden geleni yaptıklarını, onlara yaşadıkları deprem travmasını unutturmak için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerinin bu amaçla onları mutlu edecek bol bol etkinlik yaptırdığını, oyun oynattığını, film izlettiğini, rahatlatıcı konuşmalar yaptığını, herkesin onlara çok iyi davrandığını ifade etmişlerdir. Ö12 okul personelinin desteği konusunda aşağıdaki cümleleri kurmuştur.

Ö12: “Öğretmenimiz bizimle ilgilendi. Rehber öğretmenle de konuştuk. Onlar bize deprem artık hayatımızın bir parçası olacak. Depremle yaşamak zorundayız dediler. Okulda hep etkinlik yaparak depremi unutturdular. Okuldaki herkesi çok sevdim. Bize çok yardımcı oldular.”

Rehberlik servisindeki psikolojik danışmanların depremle ilgili endişe giderici ve rahatlatıcı/eglendirici etkinlikleri çocukları olumlu yönde etkilemiştir. Çocukların öğretmenlerinin telkinleriyle okulun güvenli bir yer olduğu konusunda karar kıldıkları, depremin artık hayatlarının bir parçası olduğunu kavrayarak durumu kabullendikleri görülmektedir.

Öğrencilere deprem sonrası okula başladıktan sonra ailelerinin ve öğretmenlerinin eğitim süreçlerini desteklemek için neler yaptıkları sorusu yöneltilmiştir. Ebeveyn/öğretmen akademik desteği alt temasında incelenen bu soruya öğrenciler ailelerinin okul malzemelerini aldıklarını, evde bol bol ders çalıştırdıklarını, ödevlerine yardımcı olduklarını ifade ederken; öğretmenlerinin telafi eğitimleri düzenlediğini, eksik kalan konuları tamamlamaya çalıştıklarını, okumalarının hızlanması ve yazılarının güzelleşmesi için çaba gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler yapılanları yeterli bulurken bazıları ne yapılırsa da yetersiz olduğunu aktarmıştır.

Ö7: “Öğretmenimiz bizi çok çalıştırdı. Öğretmenim sayesinde derslerimden geri kalmayacağım için mutlu oldum. Ailemde depremden sonra benim okula gitmem için okul malzemelerini aldılar. Derslerime çalıştırdılar.”

Depremi eğitim üzerine etkisi alt temasında öğrencilere depremin onların eğitim sürecini nasıl etkilediği sorusu yöneltilmiştir. Öğrenciler bu soruya derslerden geri kaldıklarını, okulda ders işlerken deprem korkusuyla motive olamadıklarını, deprem sonrası okumak için bazen kitap bile bulamadıklarını, okuldan ayrı kaldıkları uzun sürede bildiklerini de unuttuklarını, okul açıldıktan sonra daha çok çalışmalarına rağmen istedikleri başarıyı yakalayamadıklarını, okumayı yeni öğrendiklerinde depremin olduğunu ve okuldan uzak kalınca harfleri bile unuttuklarını, depremin yarattığı korku ve endişenin derslerine odaklanmalarını zorlaştırdığını, deprem sonrası kalacak yer, yemek vb. gibi temel ihtiyaçlarla uğraşırken eğitimlerinin akıllarına bile gelmediğini ifade etmişlerdir. Ö6 depremin eğitim sürecine etkisini şu cümlelerle aktarmıştır.

Ö6: "Kötü etkiledi. Düzenimiz bozuldu. Okulumuza gidemez olduk. Yollar molozla doluydu. Bakkal, market, fırın yok oldu. Zor şartlarda çadırda yaşadık. Ders çalışamaz olduk. Yerler çamur ve suyla doluydu. Elektrik, su hep kesiliyordu. Yakacak, giyecek bir şey kalmamıştı. Çok sıkıntılı günler geçirdik. Sanki başka bir dünyadaydık. İnsanlar şaşkındı. Herkes mazlum mazlum birbirine bakıyordu. Ellerinden bir şey gelmiyordu. Ne yapacağımız bilmiyorduk. Herkesin bir acısı vardı. Kimi annesini, kimi babasını, kimi çocuğunu kaybetmişti. Böyle bir ortamda nasıl ders çalışılır?"

Öğrencilerin deprem sonrası okula dönüş sürecinde yaşadıklarına yönelik bulgular genel olarak incelendiğinde öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar, sınıf öğretmeni farklılığı, ailesel etkenler, sınıf arkadaşları gibi farklı değişkenlerin onların uyum sürecini etkilediği görülmektedir. Bazı çocuklar yaşadıklarını daha kolay atlattığını belirtirken, depremin üzerinden geçen uzun zamana rağmen halen sürekli deprem endişesi içinde olan çocuklar bulunmaktadır. Öğrenme kayıpları konusunda ise ailesel, çevresel ve öğretmen desteği noktasındaki farklılıkların öğrencilerin süreçten farklı etkilenmelerine neden olduğu söylenilebilir.

Öğrencilere son olarak sorulan sorular dışında eklemek istedikleri bir şey olup olmadığı yöneltilmiştir. Bazı öğrenciler bu sorulara ek olarak birkaç cümle kurmuşlardır.

Ö1: "Keşke hiçbir çocuk ölme, hiç deprem olmasa."

Ö7: "Keşke hiç deprem olmasaydı. Arkadaşlarım ölmeseydi. Bu kötü olaylar olmasaydı. Eğer zamanında evleri, okulları sağlam yapsalardı yıkılmazdı. Bu kadar insan ölmez ve bu kadar hasar olmazdı. İnşallah bundan sonra evleri ve okulları daha sağlam yaparlar. İnşallah bir daha bu kadar kötü bir olay yaşanmaz. Çünkü tekrardan bunları yaşamak istemiyorum."

Ö8: "Allaha çok dua ediyorum. Bir daha bize böyle deprem yaşatmasın. Sevdiklerimiz ölmesin. Mutlu bir dünyada sevdiklerimle hep beraber yaşamak istiyorum."

Ö9: "Herkes sağlam ev sağlam bina yapsın."

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

6 Şubat depremi nedeniyle eğitimlerine mecburi ara vermek zorunda kalan ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin okula yeniden uyum sürecindeki duygu ve düşüncelerinin incelendiği bu araştırmada öğrencilerin okula tekrar uyum sağlamada birtakım sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir.

Araştırmanın birinci alt problemi olan öğrencilerin deprem sonrası okullar açılana kadar olan süreçte yaşadıklarıyla ilgili bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin yaşadıklarının çok ağır olduğu görülmektedir. Evini, yakınlarını veya arkadaşlarını kaybeden ilkököl birinci sınıf öğrencilerinin okullarından uzak kalmalarının onları sarstığı ortadadır. Küçük yaşta yaşadıkları travmatik bu olayın yanı sıra okula mecburi ara vermek onların sosyalleşebileceği, yaşadıklarını paylaşabilecekleri ve buldukları ortamın psikolojisinden az da olsa uzaklaştırabilecek okullarını ellerinden almıştır. Okulun psikolojik boyutunun yanı sıra öğretim boyutu ve öğrencilerin henüz

ilkokul birinci sınıf olması onları okula uyum sağlamaları gereken dönemde ara vermek zorunda kalmaya zorlamış ve beraberinde problemlere yol açmıştır. Sarıyıldız ve diğerleri (2024) araştırmalarında depremin çocukların yaşam kalitesinde, adaptasyonlarında, eğitim ve sosyoekonomik durumlarında bozulmaya neden olduğunu belirtmişlerdir. Basnet (2020) çalışmasında çadırda yaşayan öğrencilerin fiziksel imkansızlıklarının, hırsızlık vb. durumların yol açtığı güvensizlik durumlarının onların eğitim hayatlarını olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Şahin ve Bilik (2024) ise araştırmalarında deprem ve yoksulluk ilişkisini incelemiş ve sosyoekonomik durumu kötü olan ailelerin çocuklarının yaşamsal temel ihtiyaçlara dahi ulaşmada sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Endoznezya' da yapılan bir çalışmada ise bireylerin eğitim ve sosyoekonomik durumunun iyiliği ile doğal afet sonrası olumsuz duygu durumlarıyla başa çıkma durumları arasında doğru orantı olduğu ortaya çıkmıştır (Frankenberg ve diğerleri, 2013). Basnet (2020), Frankenberg ve diğerleri (2013), Şahin ve Bilik (2024)'in araştırmalarıyla bu araştırmanın sonuçları benzerlik göstermektedir. Bu çalışmada da öğrenciler bırakın eğitimi temel fiziksel ihtiyaçlarını bile karşılamakta yetersiz kaldıklarını; beslenme, barınma gibi ihtiyaçlarını zorlukla karşılayabildiklerini ifade etmişlerdir. Demirhan ve Uludağ (2024) ise çocukların konteyner kentte ya da çadırda yaşamlarını devam ettirmeye çalışmalarının, çevrelerinde gördüğü enkaz görüntülerinin, deprem sonrası bire bir tüm yaşananlara şahit olmanın onlarda travma yaratabileceğini belirtmiştir. Liu ve diğerleri (2011) 2008 yılında yıkıcı bir depremle sarsılan Sichuan eyaletinde ilkokul öğrencileriyle yaptıkları çalışmada çocuklarda doğal afet sonrası travmaların salgın boyutuna ulaşabileceğini ve uzun bir süre etkisini devam ettirebileceğini vurgulamışlardır. Shigemura ve diğerleri (2021) afetten 8 yıl sonra dahi yaşananların bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini gözlemlemiştir. Wen ve diğerleri (2012) çalışmalarında depremin uzun vadeli etkilerini ele almışlar ve depremden 3 yıl sonra araştırma yapmışlardır. Çalışmaları sonucunda depremi yaşayıp kurtulanların fiziksel ve ruhsal sağlıklarında bozulmalar olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmalar incelendiğinde depremin çocukların ruh sağlığı üzerinde kısa veya uzun vadeli sonuçları olacağı ortadadır. Bu çalışmada dahil yapılan araştırmalar incelendiğinde dünyanın farklı bölgelerinde yaşayan insanlarla yapılsalar bile bulgularının, sonuçlarının ve gelecek süreçle öngörülerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Çünkü deprem olgusu evrenseldir ve yaşandığı bölgede eğitim, sağlık, barınma, sosyal düzen vb. birçok durumu farklı açılardan etkilemektedir. Deprem sonrası göç, hayatta kalma içgüdüğü, psikolojik sorunlar özellikle ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde hayatın her alanını etkileyerek olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Özellikle küçük yaş grubu çocukların hayatlarının ilk dönemlerinde maruz kaldıkları bu travmaların ve öğrenme kayıplarının erken telafi edilmesi çok önemlidir. Bu çalışmada öğrenciler ailelerinin, sınıf öğretmenlerinin ve rehberlik servisinin okula uyum ve psikolojik yardım amacıyla yardımcı olduklarını ama yine de yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum yapılanların yetersiz olduğunu ve ek müdahaleler yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu noktada öğrenme kayıpları için akademik destek ve psikolojik sorunlar için psikolojik desteğin artırılması gerekmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olan öğrencilerin deprem sonrası okullar açıldıktan sonraki süreçte yaşadıklarıyla ilgili bulgular değerlendirildiğinde öğrencilerin okula yeniden uyum sağlamada sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Deprem sonrası aileleri yanlarında olmadan okula gitmek çocuklara ürkütücü gelmiş, ailelerinin okul bahçesinde nöbet tutmasını isteyen çocuklar dahi olmuştur. Artçı depremler olur korkusuyla derse motive olamadıklarını belirten öğrenciler, okul personelinin ve ailelerinin onlar için ellerinden geleni yaptığını, depremde vefat eden veya farklı illere göç eden arkadaşlarını göremedikleri için üzüldüklerini, aileleri ve öğretmenleri ne yaparsa yapsın eğitimlerinden geri kaldıklarını paylaşmışlardır. Daşcı (2024) çalışmasında afet sonrası kırılğan grup olan çocuk ve gençlerin arkadaş ve okul gibi sosyal ve psikolojik destek alabilecekleri

gruplardan uzaklaşmış olmalarının çocukların psikolojisini olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir. Polat ve Sarıçam (2024) ise çalışmalarında deprem bölgesinde görev yapan öğretmenlerin öğrencileri hakkında görüşlerini ifade ettiği çalışmada; öğrencilerinin motivasyon eksikliği ve öğrenme kayıpları olduğunu, derse adapte olmada sorun yaşadıklarını, öğrencilerinin ve kendilerinin psikolojik desteğe ihtiyaçları olduğunu belirtmiştir. Demirhan ve Uludağ (2024) da çalışmalarında öğrencilerin deprem sonrası derse motive olmada sorun yaşadıklarının altını çizmişlerdir. Yıldırımhan ve diğerleri (2024) araştırmalarında öğrencilerin tekrar deprem olacakmış endişesiyle tek kalma korkusu yaşadıklarını ifade etmiştir. Panic ve diğerleri (2012) de Kraljevo şehrinde depremle ilgili yaptıkları araştırmada ilkokul öğrencilerinin afetin üzerinden aylar geçtikten sonra bile % 61'inin halen depremin tekrar olacağını düşündükleri ve endişelendikleri sonucuna ulaşmıştır. Aykaç ve diğerleri (2024) çalışmalarında deprem sonrası öğrencilerin korku, stres, güven ihtiyacı, çekingenlik ve kendilerini ifade etmede sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda depremin çocukların davranışsal ve duygusal durumlarını olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bikar ve diğerleri (2021) de Ranau depremi sonrası ilkokul öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, depremde herhangi bir can kaybı olmamasına rağmen öğrenciler üzerinde derin psikolojik etkiler bıraktığını vurgulamışlardır. Singh ve diğerleri (2019) yaptıkları çalışmada ilkokul çocuklarının % 90' ının depremin oluşum sürecini anlamadığını, deprem olduğu zaman kendilerini koruyacak bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca depremin çocukları ciddi anlamda korkuttuğunu ve psikolojik yıpranmalara sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bikar ve diğerleri (2021), Daşcı (2024), Polat ve Sarıçam (2024), Demirhan ve Uludağ (2024), Yıldırımhan ve diğerleri (2024), Aykaç ve diğerleri (2024)'nin yaptıkları çalışmalarla bu çalışma benzerlik göstermektedir. Bu noktada deprem eğitiminin önemi daha da ortaya çıkmaktadır. Deprem eğitiminin önemine değinen Peker ve Şanlı (2022) deprem sürecinde hazırlığın ilk noktasına eğitimden başlanması gerektiğini belirtmiştir. Panic ve diğerleri (2012), Peker ve Şanlı (2022), Torani ve diğerleri (2019) gibi öğrencilerin deprem öncesi, deprem sırası ve sonrası için eğitim verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğrencilerin deprem öncesi, sırası ve sonrasında süreçle ilgili yeterli teorik ve pratiğe ihtiyaç duydukları ortadadır. Bu nedenle eğitim programlarında afet eğitimine daha fazla önem verilmesi, afet sonrası yaşanabileceklere ilişkin öğrencilerin fiziksel ve psikolojik olarak hazırlanması süreci daha kolay yönetmelerine ve atlatmalarına yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin deprem sonrası eğitim hayatlarının nasıl etkilendiği onların ifadeleriyle gözler önüne serilmiştir. Öğrencilerin deprem sonrası mecburi ara sonrası okula uyum sağlamada sorun yaşadıkları ve öğrenme kayıplarını telafi edebilmek için çaba gösterdikleri görülmektedir. Araştırma ilkokul birinci sınıf öğrencileriyle 6 Şubat 2023 depreminde en çok yıkımın olduğu şehirlerden biri olan Adıyaman'da yapılmıştır. Çocukların yaşadığı mahalle ilin köklü mahallelerinden biri olup eski binalardan oluşmuş ve deprem sonrası enkaz yığına dönmüştür. Okul iki katlı sağlam bir bina olup her ne kadar hasarsız olsa da çocuklar okula dönüşte vefat eden arkadaşları ve okul personelinin olduğunu görüp etkilenmişlerdir. Ayrıca araştırmada sadece öğrencilerden görüş alınmış veli ve öğretmen görüşlerine yer verilmemiştir. Araştırma bu yönleriyle sınırlılık göstermektedir.

Türkiye'nin deprem kuşağında yer alması ve depremlerin hayatımızın bir parçası olması sebebiyle deprem sonrası en hassas olan grupların başında gelen çocukların eğitimleri üzerinde daha fazla çalışılması ve acil müdahale planlamalarının yapılması gerekmektedir. Öğrenme kayıpları ve psikolojik destek çalışmaları konusunda daha profesyonel davranılması ve eksikliklerin üzerine gidilmesi depremin uzun vadeli etkilerinin en aza indirilmesini sağlayacaktır. Bu çalışmanın bulgularına dayanarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

Araştırma sonuçlarından hareketle deprem bölgesinde eğitim gören öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerinin artırılması gerektiği ortadadır. Ayrıca travma sonrası eğitsel destek programlarının uygulanması ve acil müdahale programları geliştirilmesi gerekmektedir. Araştırma farklı yaş gruplarıyla yapılarak diğer yaş gruplarında deprem sürecinin etkileri incelenebilir. Bu araştırma Adıyaman ilinde yapılmış olup depremden etkilenen diğer illerde eğitimin depremden nasıl etkilendiği öğrenci, öğretmen ve veli görüşleriyle incelenebilir. Deprem kuşağı üzerinde yer alan Türkiye’de ders programlarında deprem ve afet eğitimine daha fazla yer verilebilir.

Etik Kurul Onayı: Adıyaman üniversitesi sosyal ve beşerî bilimler etik kurulu 27.06.2024/91 numaralı kararı.

Araştırmacıların Katkı Oranı: E.K.: Orijinal taslak, veri düzenleme, veri analizi, tartışma, sonuç. A.Ü.: Taslak inceleme/düzenleme, metodoloji, veri analizi, danışmanlık. Tüm yazarlar makalenin yayınlanan son halini okumuş ve onaylamıştır.

Çatışma Beyanı: Yazarlar herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

References

- Aykaç, B., Akdaş, E., Leblebicier, B. Ö., & Meral, H. (2024). Depremin çocuklar üzerindeki psikolojik ve davranışsal etkileri [Psychological and behavioral effects of earthquake on children]. *Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (1), 21–36.
- Ayts, S. (2023). Deprem kavramı, etkileri ve 6 Şubat 2023 depremleri bağlamında süreçler üzerinden bütünsel değerlendirmeler [The concept of earthquake, its effects and holistic evaluations on processes in the context of the 6 February 2023 Earthquakes]. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 8 (Special Issue), 567-584. <https://doi.org/10.30785/mbud.1287755>
- Basnet, B. K. (2020). Earthquake and its impacts on education: Aftermath Nepal Quake 2015. *The European Educational Researcher*, 3 (3), 101-118. <https://doi.org/10.31757/euer.332>
- Bikar, S. S., Rathakrishnan, B., Kamaluddin, M. R., Che Mohd Nasir, N. & Mohd Nasir, M. A. (2021). Social sustainability of post-disaster: How teachers enable primary school students to be resilient in times of Ranau earthquake. *Sustainability*, 13, 7308. <https://doi.org/10.3390/su13137308>
- Bozgün, K. & Sağır, Ş. (2018). Okuma yazmayı öğrenme sürecinde okul öncesi eğitimin etkisi [The effect of preschool education on the process of learning to read and write]. 2. *In international symposium on innovative approaches in scientific studies*, Vol. 3, (pp. 1110-1115).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods]*. (25. ed). Pegem Akademi.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2021). *Eğitimde araştırma yöntemleri [Research methods in Education]* (1. ed). Pegem Akademi.
- Correia, K., & Marques-Pinto, A. (2016). Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. *Educational Research*, 58(3), 247–264. <https://doi.org/10.1080/00131881.2016.1200255>
- Daşçı, E. (2024). Afetlerden etkilenen çocuk ve gençlere yönelik kültür ve sanat temelli psikososyal müdahalelerin psikolojik ve sosyal uyum üzerindeki etkisi [The effect of culture and art-based psychosocial interventions on psychological and social adaptation of children and youth affected by disasters]. *Afet ve Risk Dergisi*, 7 (1), 226-241. <https://doi.org/10.35341/afet.1386495>

- Demirhan, M. & Uludağ, O. (2024). Deprem bölgesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin motivasyonlarına ilişkin görüşleri [Opinions of classroom teachers working in the earthquake region regarding their motivation]. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11 (104), 450–459. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10732802>
- Ezaki, N. (2017). Impact of the 2015 Nepal earthquakes on children's schooling: Focusing on individual children's enrolment flow. *Education*, 46(7), 867–878. <https://doi.org/10.1080/03004279.2017.1383502>
- Frankenberg, E., Sikoki, B., Sumantri, C., Suriastini, W., & Thomas, D. (2013). Education, vulnerability, and resilience after a natural disaster. *Ecology and society : a journal of integrative science for resilience and sustainability*, 18(2), 16. <https://doi.org/10.5751/ES-05377-180216>
- Gülyol, Y. (2024). Deprem kaynaklı ikincil travmatik strese genel bir bakış [An overview of earthquake-induced secondary traumatic stress]. *HABITUS Toplumbilim Dergisi*, 5, 37-60. <https://doi.org/10.62156/habitus.1412564>
- Karabulut, D. & Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri [Effects of natural disasters on children and adolescents]. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5 (2), 368-376. <https://doi.org/10.21324/dacd.500356>
- Kotan, H. (2024). Ders kitaplarında yer alan afet eğitimi konularının incelenmesi [Examining disaster education topics in textbooks]. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11 (107), 905–919. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11404168>
- Lakhani, P. L., Jain, K., Chandel, P. K. (2017). School adjustment, motivation and academic achievement among students. *International Journal Of Research In Social Sciences*, 7 (10), 333-348)
- Liu, M., Wang, L., Shi, Z., Zhang, Z., Zhang, K., & Shen, J. (2011). Mental health problems among children one-year after Sichuan earthquake in China: A follow-up study. *Plos One*, 6(2), Article e14706. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0014706>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı [Primary School First Grade School Adaptation Program]*. MEB.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2023). *2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı İlkokul Uyum Rehberi [2023-2024 Academic Year Primary School Adaptation Guide]*. MEB.
- Panić, M., Kovačević-Majkić, J., Miljanović, D. & Miletic, R. (2013). Importance of natural disaster education-case study of the earthquake near the city of Kraljevo, first results. *Journal of the Geographical Institute*, 63 (1), 75-88.
- Peker, A. E. & Şanlı, İ. (2022). Deprem ve göç ilişkisi: 24 Ocak 2020 Elazığ deprem örneği [Earthquake and migration relationship: January 24, 2020 Elazığ earthquake example]. *Fırat Üniversitesi Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6 (1), 125-154.
- Polat, M. S., & Sarıçam, H. (2024). 6 Şubat depreminden etkilenen bölgelerdeki öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar: Hatay ili örneği [The issues experienced by teachers in regions affected by the February 6 earthquake: The case Hatay]. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 15 (1 -Deprem Özel Sayısı), 764-789. <https://doi.org/10.54688/ayd.1412861>
- Sarıyıldız, A., Ölmez Engizek, S. & Başaran S. (2024). 2023 Kahramanmaraş depremleri sonrası protez uygulanması amacıyla başvuran ampute çocukların değerlendirilmesi [Evaluation of pediatric amputees admitted for prosthesis application after the 2023 Kahramanmaraş earthquakes]. *Osmanğazi Tıp Dergisi*, 46 (2), 209-216. <https://doi.org/10.20515/otd.1407971>
- Shigemura, J., Terayama, T., Kurosawa, M., Kobayashi, Y., Toda, H., Nagamine, M., & Yoshino, A. (2021). Mental health consequences for survivors of the 2011 Fukushima nuclear disaster: A systematic review. Part 1: psychological consequences. *CNS Spectrums*, 26 (1), 14–29. <https://doi.org/10.1017/S1092852920000164>

- Singh, S. S. B., Rathakrishnan, B., & Rabe, Z. (2019). The perception of primary school students about the earthquake in sabah Malaysia. In P. Besedová, N. Heinrichová, & J. Ondráková (Eds.), *Icepsy 2019: Education and educational psychology, vol 72. European proceedings of social and behavioural sciences* (pp. 645-652). Future Academy. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2019.11.74>
- Sönmez, M.B. (2022). Depremin psikolojik etkileri, psikolojik destek ve korkuyla baş etme [Psychological effects of earthquake, psychological support and coping with fear]. *TOTBİD Dergisi* 21, 337-343. <https://doi.org/10.5578/totbid.dergisi.2022.46>
- Şahin, R., & Bilik, M. B. (2024). Deprem ve yoksulluk ilişkisi [The relationship between earthquake and poverty]. *Sosyoloji Dergisi* 47, 77-113. <https://doi.org/10.59572/sosder.1462907>
- Tang, B., Deng, Q., Glik, D., Dong, J. & Zhang, L. (2017). A meta-analysis of risk factors for post-traumatic stress disorder (ptsd) in adults and children after earthquakes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(12), 1537. <https://doi.org/10.3390/ijerph14121537>
- Torani S., Majd P.M., Maroufi S.S., Dowlati M. & Sheikhi R.A (2019). The importance of education on disasters and emergencies: A review article. *J Educ Health Promot*, 24 (8), 85. doi: https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_262_18
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri [Qualitative research methods in social sciences]*. (11. ed). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırımhan, D. A., Koşucu , A., Kolcu Başkaya , M. & İltar, F. (2024). Depremden etkilenen ilkökul öğrencilerinde görülen travma sonrası stres bozukluğunun öğretmen görüşlerine göre incelenmesi [Investigation Of Post-Traumatic Stress Disorder in Primary School Students Affected by The Earthquake According to Teachers' Opinions]. *Ulusal Özgün Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2 (3), 1–15.
- Yılmaz, İ., Yılmaz, E. & Savaş, B. (2021). İlkokul 1. sınıf öğretmenlerinin pandemi döneminde yüz yüze eğitime ilişkin görüşleri [Primary school 1st grade teachers' opinions on face-to-face education during the pandemic period]. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 38-50.
- Wen, J., Shi, Y.-K., Li, Y.-P., Yuan, P. & Wang, F. (2012). Quality of life, physical diseases, and psychological impairment among survivors 3 years after Wenchuan earthquake: A population based survey. *PLoS ONE*, 7 (8), Article e43081. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0043081> .